

POSTANOWIENIE

31 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 31 sierpnia 2023 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa „M.” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
przeciwko „P.” w W.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej „M.” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 22 kwietnia 2022 r., VII AGz 71/22,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od powódki „M.” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz pozwanej „P.” w W. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia powódce postanowienia Sądu Najwyższego z 31 sierpnia 2023 r. - tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 14 maja 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie odmówił odrzucenia pozwu M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. o zasądzenie na jej rzecz od P. w W. (dalej także jako „P.”) kwoty 125 707, 42 zł z ustawowymi odsetkami od 19 lipca 2014 r., a w pozostałym zakresie - odnośnie do żądań zawartych w punktach 1-5 pozwu - odrzucił pozew.

Orzekając na skutek zażalenia pozwanej Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 22 kwietnia 2022 r. zmienił postanowienie Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że odrzucił pozew także w zakresie żądania zasądzenia kwoty 125 707, 42 zł wraz z odsetkami i orzekł o kosztach postępowania za obie instancje.

U podstaw rozstrzygnięcia legło stwierdzenie, że podstawą faktyczną pozwu, także w zakresie żądania zasądzenia kwoty 125 707, 42 zł z odsetkami, jest dążenie powódki do zakwestionowania roszczeń pozwanej wynikających z ostatecznej decyzji administracyjnej (...) z (...) r., podtrzymanej decyzją Ministra Rozwoju i Finansów z (...) r.

Przedmiotem pozwu w zakresie żądania zasądzenia są bowiem wymienione w decyzji administracyjnej kwoty: 91 474, 15 zł (należność główna przypadająca do zwrotu wraz z odsetkami) oraz 16 745,59 zł (kwota zmniejszonego dofinansowania). O środkach, które są przeznaczone na realizację programów finansowanych ze środków europejskich, wykorzystanych z naruszeniem procedur, które podlegają zwrotowi, w tym przez pomniejszenie kolejnej płatności na rzecz beneficjenta o kwotę podlegającą zwrotowi orzeka organ administracyjny w drodze decyzji administracyjnej, a nie sąd powszechny (art. 207 ust. 12 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych – tekst jedn. Dz.U. z 2021 r., poz. 305 – dalej: „ustawa z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych” lub „u.f.p.”). Powódka natomiast domaga się by sąd dokonał ponownego merytorycznego zbadania i ustalenia prawidłowości orzeczenia przez organ administracyjny o zmniejszeniu jej dofinansowania. Uznaje, że decyzja administracyjna „została oparta na fałszywych dowodach” i domaga się jej swoistej zmiany poprzez zasądzenie na jej rzecz kwot, które w kwestionowanej decyzji zostały jej „odebrane”. Dla orzekania o tak sformułowanym żądaniu droga sądowa jest niedopuszczalna (art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c.).

Sąd Apelacyjny zwrócił także uwagę, że tego rodzaju sprawy zostały wyłączone z drogi sądowej w drodze ustawy z 8 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 249, poz. 1832 – dalej: „ustawa z 8 grudnia 2006 r.”), a rozwiązanie to zostało powtórzone w ustawie

z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Umowa łącząca strony została zawarta już po zmianie przepisów (21 października 2009 r.), powódka nie powołała się na inną podstawę swoich roszczeń niż merytoryczne kwestionowanie ustaleń ostatecznej decyzji administracyjnej, a orzecznictwo ukształtowane przed wyraźnym przekazaniem tego rodzaju spraw na drogę postępowania administracyjnego nie znajduje zastosowania w sprawie.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powódkę.

Skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołała się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Jej zdaniem w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości - art. 1 k.p.c. oraz art. 2 § 3 k.p.c. w zw. z art. 207 ust. 12 u.f.p. odnośnie do dopuszczalności drogi sądowej w zakresie roszczeń wynikających z umowy o dofinansowanie w zakresie programów finansowanych ze środków europejskich.

Pozwana w odpowiedzi na skargę wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa.

Oparcie natomiast wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć. Nie istnieje przy tym potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (zob. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl., i z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.).

Zagadnienie prawne i wątpliwości wykładnicze sformułowane przez powódkę nie spełniają tych wymagań.

Przede wszystkim nie pozostają w bezpośrednim związku z rozstrzygnięciem sprawy. Powódka dochodziła bowiem swoich roszczeń w oparciu o kwestionowanie decyzji administracyjnej i domagając się oceny jej merytorycznej trafności, a nie w oderwaniu od treści decyzji w oparciu o umowę o dofinansowanie. W toku postępowania wyraźnie wskazywała, że gdyby skutecznie zaskarżyła decyzję o zwrocie części dofinansowania udzielonego ze środków publicznych do sądu administracyjnego, to nie byłoby potrzeby występowania z pozwem do sądu powszechnego. Przeciwnie stanowisko prezentowane we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, wskazujące na cywilnoprawne źródło żądania odrywa się od podstawy faktycznej zgłoszonych przez skarżącą żądań.

Lakoniczne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie dowodzi także istnienia w sprawie abstrakcyjnego problemu prawnego, wymagającego zaangażowania Sądu Najwyższego, którego rozstrzygnięcie przyczyniłoby się do rozwoju prawa. Sprowadza się natomiast do oceny podstawy faktycznej żądania pozwu, w kontekście łączącej strony umowy i wydanej decyzji administracyjnej rozstrzygającej wiążąco dla stron kwestie związane z obowiązkiem zwrotu przez beneficjenta całości lub części dofinansowania i podlegającej kontroli w drodze sądowoadministracyjnej. Nie budzi żadnych wątpliwości, że ocena dopuszczalności drogi sądowej w tego rodzaju sprawach zważywszy na związanie stron umową cywilnoprawną, jest uzależniona od rodzaju zgłoszonego żądania, jego podstawy faktycznej i wdrożenia przez instytucję zarządzającą procedury administracyjnoprawnej do dochodzenia zwrotu nieprawidłowo wykorzystanej kwoty dofinansowania (zob. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2017 r., III CZP 117/16, OSNC 2018, nr 1, poz. 6; wyrok Sądu Najwyższego z 7 października 2015 r., I CSK 878/14, OSNC 2016, nr 9, poz. 108; postanowienia Sądu Najwyższego z 9 listopada 2017 r., I CSK 79/17, niepubl. i z 21 lipca 2017 r., I CSK 717/16, niepubl.).

Ponadto, Sąd Najwyższy wyjaśniał już, że począwszy od wejścia w życie ustawy z 8 grudnia 2006 r. ustawodawca wprowadził drogę postępowania administracyjnego w sprawach stwierdzenia wykorzystania przez beneficjenta środków dotacji niezgodnie z przeznaczeniem, określenia decyzją administracyjną kwoty przypadającej z tego tytułu do zwrotu, odwołania beneficjenta od tej decyzji oraz egzekucji należności w niej stwierdzonej. W konsekwencji w tego rodzaju sprawach droga sądowa jest wyłączona (art. 2 § 3 k.p.c.), a sprawy te zostały przekazane do właściwości organów administracyjnych, o ile – tak jak ma to miejsce w niniejszej sprawie – doszło do wydania decyzji administracyjnej, a beneficjent dotacji miał możliwość skorzystania z ochrony swoich praw na drodze administracyjnej i sądowoadministracyjnej (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 5 lipca 2013 r., IV CSK 12/13, OSNC – ZD 2014, nr 4, poz. 63). Okoliczności sprawy nie dowodzą zatem potrzeby ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie, a nie zaskarżenie ostatecznej decyzji

administracyjnej do sądu administracyjnego nie otwiera skarżącej drogi do weryfikacji prawidłowości tej decyzji przed sądem powszechnym.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 3, art. 98 § 1¹ k.p.c., art. 99 w zw. z art. 391 § 1 i w zw. z art. 398²¹ k.p.c., a także § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

[A.T.]

[ms]